

Trängsel, mötes- platser och ensamhet

Så ser vi på stadslivet
efter pandemin

Livet i staden har förändrats - vad kan vi lära för framtiden?

Pulserande och full av möten med andra människor. Det är egenskaper i en stad som vi är vana vid och som många uppskattar. Men under våren 2020 förändrades det mesta och mest påverkades livet i våra stora städer. Pendling, shopping och folkliv blev något som många valde bort. Hur väl rustade står våra storstäder för förändringen och finns det några nya parametrar som vi behöver ta hänsyn till när vi utvecklar våra samhällen?

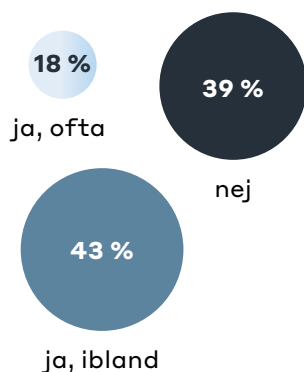
Under våren 2020 gjorde WSP en undersökning bland 1800 svenskar. Vi ville undersöka hur pandemin påverkat människors liv kopplat till resor, möten och gemenskap. Pandemin har framför allt förändrat hur vi reser och arbetar och mycket tyder på att de förändrade beteendena kommer bestå även när pandemin har ebbat ut (läs mer i studien "Så påverkas pendlingsvanor av en pandemi - en mobilitetsstudie under unika förutsättningar").

Att vi till viss del ser på stadsqualiteter med nya ögon är uppenbart. Offentliga utomhusmiljöer, parker och ytor för utemotion har varit viktiga i stadsmiljön under pandemin. Många har även börjat resonera annorlunda kring hur tätt vi vill bo i framtiden. Flera har sökt sig till naturen och undvikit stadskärnor där många människor samlas. För ett antal kommer det nyupptäckta intresset bestå och valet av bostad sannolikt påverkas.

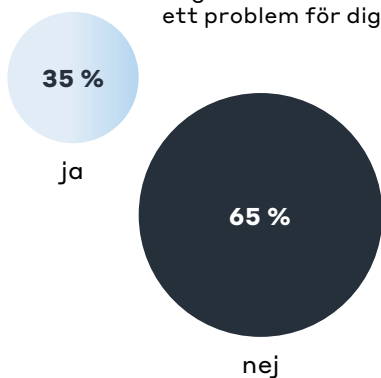
Den sociala distanseringen har inte bara påverkat hur vi rör oss i staden, det har även bidragit till en ökad ensamhet. WSP har under några års tid särskilt studerat den ofrivilliga ensamheten och hur stadsbyggnad kan bidra till att minska den. Vi vet sedan tidigare att ensamheten är som störst i våra större städer (se studie från 2019) och även att äldre, som i samband med pandemin varit särskilt isolerade, är en drabbad grupp.

I den här spaningen har vi låtit ett antal experter inom WSP analysera några av de mest intressanta resultaten från undersökningen.

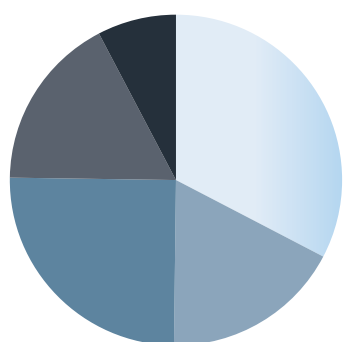
Händer det att du känner dig ensam?

Utgör ensamheten ett problem för dig?

Den sociala distanseringen gör att jag känner mig mer ensam.

- 33 % stämmer inte alls
- 18 % stämmer lite
- 25 % stämmer mycket
- 17 % stämmer fullt ut
- 8 % ej aktuellt/ gjorde även innan

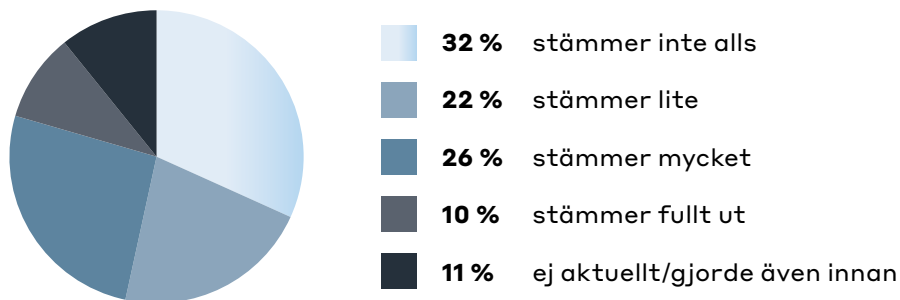
Social distansering ökar känslan av ensamhet

2019 genomförde WSP en studie över den ofrivilliga ensamheten i våra städer. Studien byggde på en enkätundersökning som visade att 59 procent av de tillfrågade kände sig ensamma ibland eller ofta, och av dessa var det en tredjedel som upplevde att det var ett problem. Under pandemin har förutsättningarna för möten och folkliv förändrats drastiskt och vi ville undersöka hur detta påverkat den upplevda ensamheten. Resultatet är något motsägelsefullt. Vi ser ingen förändring i andelen som känner sig ofrivilligt ensamma eller andelen som upplever ensamheten som ett problem. Däremot svarar över 40 procent att den sociala distanseringen under pandemin gjort att de känner sig mer ensamma. Samtidigt svarar var tredje att de inte har påverkats alls vad det gäller upplevelsen av ensamhet.

"Precis som inom andra områden så kan vi ju se att pandemin förstärker ytterligheter. De som redan är ensamma blir många gånger mer ensamma i den här situationen. Lever du ensam och har blivit beordrad att arbeta hemifrån så minskar ju den sociala samvaron med andra drastiskt. Vi kan också se rapporter om att äldre tackar nej till erbjudna platser på omsorgsboenden, och där spelar säkert rådande besöksförbud in."

Lina Kumlin, senior planeringsarkitekt.

Pandemin har medfört en starkare gemenskap bland människor i mitt närområde.

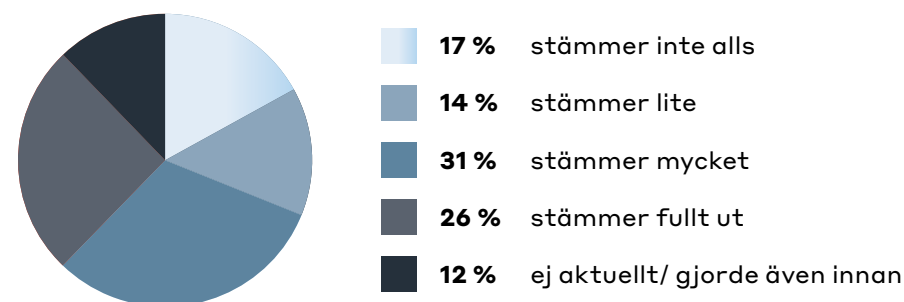

Pandemin har skapat många nya beteenden. På vissa håll har gemenskapen stärkts, samtidigt som många undvikit möten med nya människor. Drygt en tredjedel av de svarande uppger att pandemin lett till en starkare gemenskap i närområdet.

"Vi har sett många exempel på där människor engagerat sig för att stötta varandra i den här tiden. Till exempel genom att handla mat och mediciner åt de som är i riskgrupper, och dessa initiativ organiseras många gånger via olika grannskapsgrupper på sociala medier vilket kan bidra till upplevelsen av starkare band i närområdet. Att lära känna sina grannar är bra både för tryggheten och för att motverka ensamhet. Vår ensamhetsstudie från förra året visade att det var många som inte kunde namnet på en enda granne, kanske har detta förändrats till det bättre i och med pandemin."

Lina Kumlin, senior planeringsarkitekt.

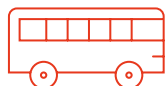
Pandemin har fått mig att inse hur viktigt det är att det finns platser där man kan ses och interagera med andra människor.

Närmare 60 procent uppger att de under pandemin har upptäckt hur viktigt det är att det finns platser där det är möjligt att ses och interagera med andra människor.

"Ur smittsynpunkt har människor uppmanats att socialisera på distans utomhus. Det förutsätter att det finns sådana ytor, även för de som bor i flerbostadshus. Här kanske vi måste tänka lite nytt - hur kan vi programmera våra offentliga miljöer så att de fungerar även i tider som dessa? Det är också viktigt att platserna upplevs som tillgängliga för alla grupper i samhället så som till exempel äldre som varit särskilt utsatta under pandemin."

Lina Kumlin, senior planeringsarkitekt.

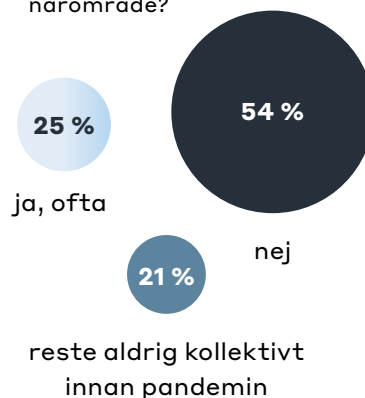
Hållplatsen – en plats för möten

Vi vet sedan tidigare undersökningar att kollektivtrafiken är en av de viktigaste parametrarna för att motverka ensamhet. Att ha möjlighet att förflytta sig utökar chanserna till socialt umgänge, men den här frågan visar också på vikten av naturliga mötesplatser i närområdet, vilket hållplatser blir. Var fjärde svarande uppger att kollektivtrafiken bidrar till nya och bättre sociala kontakter med människor i närområdet.

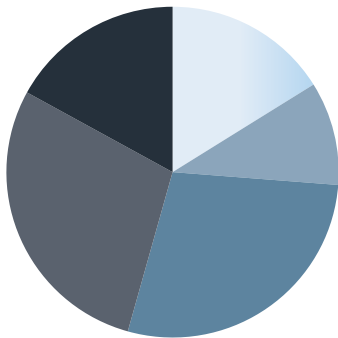
"Kollektivtrafiken skapar ett lokalt flöde av gång- och cykeltrafik som ger en spontan kontaktyta med vänner och grannar, men det ger även interaktioner med helt nya människor. För många sker flera av de sociala kontakterna inom närområdet där de bor, inte minst under pandemin då vi spenderar mer tid hemma. Man kan säga att en stad är som en serie av sammanhängande byar med lokalt baserade relationer i närområdet. Självklart skiljer det sig åt från område till område, beroende på om det exempelvis finns utrymmen för sociala interaktion och spontana mötesplatser. Forskning* visar också att där det finns kollektivtrafik skapas fler och nya sociala relationer, medan områden med större flöde av motorfordonstrafik minskar antalet sociala relationer mellan grannar."

Marcus Finbom, trafikplanerare.

Innan pandemin, upplevde du att resa med kollektivtrafik bidrog till nya och/ eller bättre sociala kontakter med människor i ditt närområde?

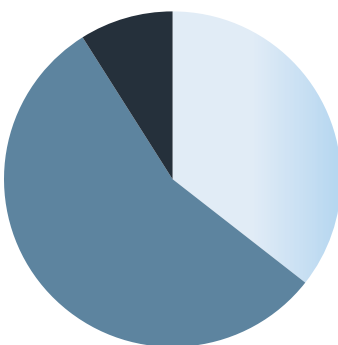

Pandemin har gjort mig medveten om hur viktigt det är med parker och grönområden i min närmiljö.

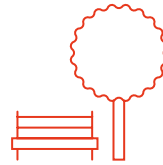

- 16 % stämmer inte alls
- 10 % stämmer lite
- 28 % stämmer mycket
- 29 % stämmer fullt ut
- 17 % ej aktuellt/
gjorde även innan

Har pandemin gjort att du upptäckt nya utflyktsmål/områden i din närhet?

- 36 % stämmer inte alls
- 55 % stämmer lite
- 9 % kommer ej ha semester/ledighet i sommar

Grönområden och parker spelar central roll i pandemin

Parker och grönområden är viktiga för en stad och dess invånare ur många aspekter, inte minst för rekreation men också för den biologiska mångfalden, för att skapa skugga och agera vattenmagasin vid översvämningar. Men i och med pandemin skapades ytterligare ett starkt argument - människor behövde platser att vistas på utomhus utan trängsel. Under pandemin har exempelvis hemarbetet ökat kraftigt vilket fört med sig att den dagliga vardagsmotionen minskat för många. Beräkningar visar att kollektivtrafiken minskar vårdkostnaderna till följd av promenaderna och cykelturerna till och från hållplatser och stationer med 250 miljoner kronor per år.* De som har gjort en kollektivtrafikresa rör sig i genomsnitt 1,3 kilometer per dag till fots i anslutning till kollektivtrafiken.

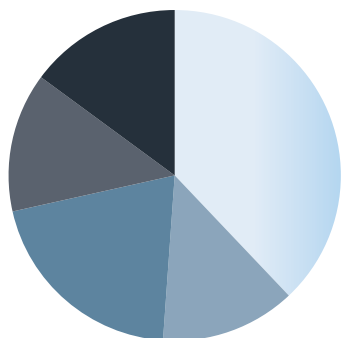
Majoriteten av de svarande i WSPs undersökning uppger att pandemin gjort dem medvetna om hur viktigt det är att det finns platser för rekreation och motion. Om det rådande läget med pandemin kommer fortsätta är det alltså viktigt ur ett folkhälsoperspektiv såväl som ur ett ekonomiskt perspektiv för sjukvården att vi satsar mer på bostadsnära grönområden. Det finns också ett utökat behov av att satsa på gång- och cykelinfrastruktur. Under pandemin har vi sett ett ökat intresse för cykling och gång (se även studien "Så påverkas pendlingsvanor av en pandemi - en mobilitetstudie under unika förutsättningar") och på många håll i världen har städer snabbt byggt eller omfördelat gatuutrymmet till fördel för cykel och gång.

"Vi ser att pandemin har lett till att invånare upptäckt och nyttjat parker och naturområden i sin närmiljö i högre utsträckning, vilket också lett till högre slitage. Om det höga nyttjandet kvarstår kommer vi se ett mycket större behov av såväl större som fler parker i våra städer. Dessutom kan vi se att det behövs ett bredare spektrum av utomhusaktiviteter och miljöer eftersom människor nu börjar upptäcka allt man kan göra utomhus. Vi befinner oss vid en kritisk punkt då det till stor del är upp till politiker att fatta beslut om hur vi ska satsa på vår offentliga miljö. Detta är ett bra tillfälle för en sådan omställning eftersom det finns en bred opinion för den här typen av satsningar. Stora städer har redan fattat omfattande beslut för grönare miljöer, till exempel satsar Manchester 23 miljoner pund i statligt coronastöd för anläggning av en helt ny stadspark på 26 000 kvadratmeter och flertalet städer i världen har snabbt byggt ut cykel- och gångbanor. Då är det viktigt att vi som planerar och utformar städer bidrar med vår kunskap och tydligt visar på fördelarna det ger att satsa på grönare städer, utomhusvistelse och de positiva effekter det har på den fysiska såväl som den psykiska hälsan."

Freija Carlstén, Landskapsarkitekt LAR/MSA.

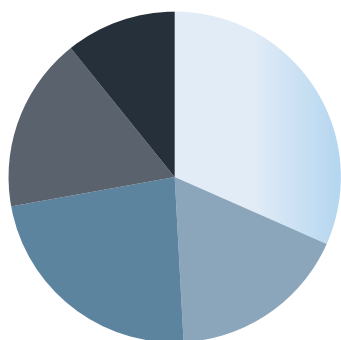
**WSP har på uppdrag av Svensk Kollektivtrafik analyserat hur kollektivtrafiken påverkar kommuner och regioner.

Pandemin har gjort att jag i framtiden vill bo mindre tätbefolkat/mer lantligt.

- 38 % stämmer inte alls
- 13 % stämmer lite
- 20 % stämmer mycket
- 14 % stämmer fullt ut
- 15 % ej aktuellt/gjorde även innan

Jag upplever mindre stress i mitt liv nu än innan pandemin

- 32 % stämmer inte alls
- 18 % stämmer lite
- 23 % stämmer mycket
- 17 % stämmer fullt ut
- 11 % ej aktuellt/gjorde även innan

Kommer pandemin leda till en ny grön våg?

I vår undersökning säger 14 procent att pandemin definitivt gjort att de i framtiden kommer att vilja bo mindre tätbefolkat och mer lantligt. Men det har också betydelse hur man bor och lever idag. 38 procent svarar att de inte kommer att välja annorlunda än de gjort tidigare.

"Täthet och det sätt vi planerar våra städer har i och med pandemin ifrågasatts. Om detta faktiskt kommer att leda till att vi i större utsträckning kommer att välja bort täta stadsmiljöer och i stället "flytta ut på landet" är kanske för tidigt att sia om. Men tydligt är att marknaden för småhus gått bättre än marknaden för flerbostadshus under pandemin."

Maria Pleiborn, bostadsmarknadsexpert och demograf.

Vi har i en mängd tidigare studier sett att en överväldigande majoritet av de boende är nöjda med hur de bor just nu. Men i genomsnitt vill ungefär 10 procent byta helt – antingen från glesbygd till storstad eller tvärtom. Det är något färre i Stockholmsregionens små kommuner som säger att de vill bo glesare – kanske för att de redan bor i utkanten av regionen. Medan det i både Göteborg och Malmö är något fler som instämmer helt i att de i framtiden nog kommer att välja att bo mindre tätbefolkat. Åldern har också betydelse. De äldre har ofta gjort sitt val och är mer nöjda medan unga ofta är "på väg" någonstans. I den här studien ser vi att de äldre i betydligt mindre utsträckning än yngre kommer att vilja bo mindre tätbefolkat. Det gäller även den allra yngsta ålderskategorin 18-24-åringar – som ju är de som alltid i högst utsträckning vill bo i städernas centrala delar och helst i hyresrätt. Medan de i familjebildande åldrar, 35-44 år, är de som i högst utsträckning instämmer i påståendet att de i framtiden vill bo mindre tätbefolkat och mer lantligt. Detta stämmer väl in på det vi sett på bostadsmarknaden under coronakrisen – villaförsäljningen går upp.

Pandemin har varit en tid för reflektion kring hur vi arbetar, bor och umgås. För många i samhället har krisen inneburit oro för sin egen och anhörigas hälsa, ökad arbetsbelastning och stress. Samtidigt har andra fått tid över när möten, pendling, resor och nöjen ställts in. Hela 58 procent svarar i vår undersökning att de är mindre stressade än innan. Kanske kan de nya upplevelserna bidra till att skapa nya vanor som minskar ohälsa och stress?

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 48 700 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
T 010 722 50 00

wsp.com